

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶନ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ନାମର ମୋହର ଦିଆଯାଇଅଛି ।

ବର୍ଣ୍ଣବୋଧ ।

ଶ୍ରୀ ମଧୁସୂଦନ ଶର୍ମା ପ୍ରଣୀତ ।

ଅକ୍ଷୟ ସଂସ୍କରଣ

PRINTED BY R. P. DAN,
AT THE ARUNODAY PRESS,
CUTTACK.
1901.

ମୂଲ୍ୟ ୧୦ ପଇସା ।

ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ ।

ଅ	ଆ	ଇ	ଈ	ଉ	ଊ
ଋ	ୠ	ଏ	ଐ	ଓ	ଔ

ପଞ୍ଚମୀ ।

ଅ	ଏ	ଋ	ଈ	ଓ	ଔ
ଐ	ଊ	ଔ	ଆ	ଉ	ଋ

ବର୍ଣ୍ଣବୋଧ ।

ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ ।

କା	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ
ଚ	ଛ	ଜ	ଝ	ଞ
ଟ	ଠ	ଡ	ଢ	ଣ
ତ	ଥ	ଦ	ଧ	ନ
ପ	ଫ	ବ	ଭ	ମ

ଯ	ର	ଲ	ବ
ଶ	ଷ	ସ	ହ
ଝ	ଞ	ଞ୍	ଞ

୦	୪	୭
---	---	---

ପଞ୍ଚମା ।

କା	ଚା	ଟା	ଢା	ପା
ଫା	ଥା	ଠା	ଛା	ଝା
ଗା	ଜା	ଟା	ଦା	ବା
ଭା	ଧା	ତା	ଝା	ଞା
ଟା	ଠା	ଡା	ନା	ମା
ପା	ପା	ରା	ସା	ଡା
ଢା	ନା	ବା	ସା	ଡା
ମା	ପା	୦	୦	୦

ଅଖ	ଛିଣ	ରଣ	ଏଁଖ
ଆଖ	ଉର	ଢ଼େ	ଓଟ
ଇହ	ଭନ	ଏକ	ଔଷଧ

କର	ଜଳ	ତଟ	ଫଳ	ଲୟ
ଖଟ	ଝର	ଧର	ବଡ଼	ବଣ
ଗଛ	ଘର	ଦଣ	ଭୟ	ଶର
ଘଟ	ଠକ	ଧର	ମନ	ଚଷ
ଚକ	ଡର	ନବ	ଯଶ	ସଜ
ଛଣ	ଟଗ	ପଣ	ରସ	ହଳ

ଅଳସ	ଦଶମ	ସହଜ	ଶୟନ
ଆସନ	ଶକଟ	ସରଳ	ସମୟ
କଳସ	ରଜକ	ସଳଖ	ସରସ
ବସନ	ରଜତ	ସକଳ	ଔରସ

ବରଗଛ । ଅଖଅଣ । ଚକ ରଖ । ଡଗ କହ ।
ଶଠ ଜନ । ପଥର ଘର । ଶଯ୍ୟୁନ କର । କଳସ ଧର ।
ଆଠବରଷବୟସ । ଦଶଗଛ ପଣସ । ଶତଦଳସରସ ।

ଆକାର ବନା ।

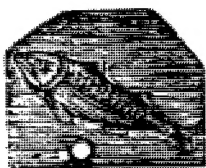
କ	ଅ	କା	ଚ	ଆ	ଚୂ
ଖ	ଅ	ଖା	ଛ	ଆ	ଛୁ
ଗ	ଅ	ଗା	ଜ	ଆ	ଜା
ଘ	ଅ	ଘା	ଝ	ଆ	ଝା

ଟା	ଠା	ଡା	ଢା	ଣା	ତା	ଥା	ଦା
ଧା	ନା	ପା	ଫା	ବା	ଭା	ମା	ଯା
	ରା	ଲା	ଶା	ଷା	ସା	ହା	

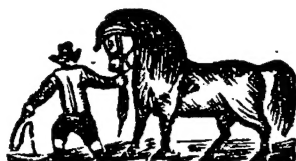
କାଉ	ଗୃଷ	ଦୟା	ଦାତା	ତାରା
ଗାଈ	ବାସ	ମାୟା	ମାତା	ଧାରା
ବାଟ	ବାର	ସଭା	ନାଶ	ଭାଷା
ଘାଟ	ମାସ	ଶାଖା	କାଶ	ରଜା

ଭସନା	ସାଧନା	ପାସାଣ	ସମାନ	ଶାସନ
ବାସନା	ଯାତନା	ସାହସ	ସକାଳ	କାରଣ

ମାଛ ଭସଇ ।	ଜାହାଜ ଆସଇ ।
କଳାଛତା ଧଉ ।	ଧାନ ଗୁସକଇ ।
ଯାଦବ ବସଇ ।	ମାଧବ ହସଇ ।
ଆକାଶର ତାରୁ ।	ବରଷାର ଧାରୁ ।
ପାହାଡ଼ର ତଳ ।	ଭଲ ଝର ଜଳ ।
ହୁମାଭାଇ ରାମ ।	ଉଷାଭାଇ ଶାମ ।

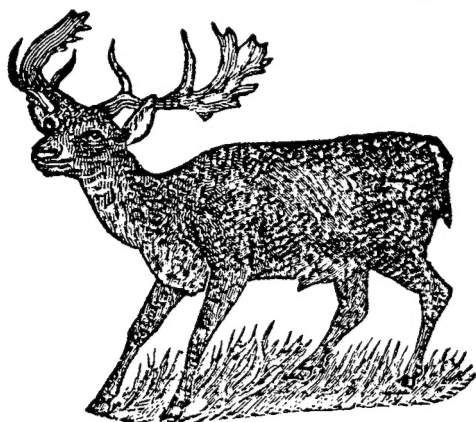
ହୁସ୍ତ ଇକାର ବନା ।

କ	ଇ	କ	ଚ	ଇ	ଚ
ଖ	ଇ	ଖି	ଛ	ଇ	ଛି
ଗ	ଇ	ଗି	ଜ	ଇ	ଜି
ଘ	ଇ	ଘି	ଝ	ଇ	ଝି

ଟି	ଠି	ଡି	ଣି	ତୀ	ତି	ଥି	ଦି	ଧି	ନି	ପି
ଫି	ବି	ଭି	ମି	ଯି	ରି	ଲି	ଶି	ଷି	ସି	ହି ।*

* ଛି, ଥି, ଚି, ଧି, ବି, ଭି, ରି ପ୍ରଭୃତି କ, ଥ, ଚ, ଧ, ବ, ଭ, ର ଏଠାର ମନ୍ତ୍ର ଲେଖାଯାଏ, ଶିକ୍ଷକ ନିତ୍ୟାଶୟ ଶ୍ରୀମାତଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦେବେ ।

ଦିନ	ଶିବ	ଗଢ	ମଢ	ମଣି
ସ୍ବତ୍	ବିଷ	ବିଧି	ଜାତି	ଖଣି
ହୁମ	ରବ	ଗିର	ତିଥି	ଦ୍ବରି
ପାଣି	ଛବି	ନଧ	ପତି	ତରି
ଦବା	ନିଶା	ରୂଷି	ତିଳ	ଲିପି
ଶିଶିର	ଦବସ	ଦ୍ବରଣ	ମଳନ	ବିଷମ
ଅଶନ	କରଣ	ବାଳକା	ମହସ	କଠିନ
ବିଗୁର	ଅଭୟ	ନିକଟ	ମହମା	ବଧୂର

ଦ୍ବରଣ ନ ଦିଏ ଧର ।
 ଦଉଡ଼ ନା ବଡ଼ ଖର ।
 ଛବି ବହୁ କଣି ଆଣ ।
 ଭଲପାଣି କର ପାନ ।
 ଦୂର ଖାଇବାର ନଥ ।
 ଭୂତ ଜାଲି ଦହୁ ଘିଅ ।

ଭଲ ଶିବ ନାରାୟଣ ।
 ପଡ଼ି ଆଜି ରାମାୟଣ ।
 ରାମର ସିତାର ଧର ।
 ବଜାଅ ବଜାଅ ଦ୍ବର ।
 ସ୍ବତ ପାହୁଲଣି ସ୍ବବର କାଉ ।
 ଉଠ ଉଠ ମଠ ନ କର ଆଉ ।

ବର୍ଣ୍ଣବୋଧ ।

ଦୀର୍ଘ ଛକାର ବନା ।

କ	ଇ	କା	ଚ	ଈ	ଚୀ
ଖ	ଈ	ଖୀ	ଛ	ଈ	ଛୀ
ଗ	ଈ	ଗୀ	ଜ	ଈ	ଜୀ
ଘ	ଈ	ଘୀ	ଝ	ଈ	ଝୀ
ଟୀ	ଠୀ	ଡୀ	ଣୀ	ତୀ	ଦୀ
ଧୀ	ବୀ	ଭୀ	ମୀ	ସୀ	ଲୀ
					ଶୀ
					ଷୀ

କାଟ	ନାଲ	ଦାନ	ରାଣୀ	ନଦୀ
ଚାତ	ନାର	ସ୍ନାନ	ରାଜ	ଶଶୀ
ଧୀର	ପୀତ	ଶୀତ	ଦାସୀ	ସୀତା
ତାର	ବାର	ମୀନ	ନାଭ	ସତୀ
ଦାସ	ନାଶ	ପୀଡ଼ା	ବାଣୀ	ଧନୀ
ସାଜ	ଲୀଳା	ଫଣୀ	ବାଣୀ	ମୀନ
ଶଶୀର	ଧୀବର	ଶୀତଳ	ଜନନୀ	ରଜନୀ
ସମୀର	ନବୀନ	ଗଞ୍ଜର	ଭଗିନୀ	ଧରଣୀ
ସାମିନୀ	ଅଧୀନ	ଜୀବନ	ରମଣୀ	ତରଣୀ

କୁକୁର	ବକୁଳ	ଯୁବକ	ସୁଶୀଳ	ମାଧୁସ୍ୟ
ଅସୁର	ମୁକୁଳ	ପୁରୁଷ	କୁଳୀନ	ବିଭୁଷା
ଚିତ୍ତର	କୁସୁମ	କୁଶଳ	ମଧୁର	ମୁରଲୀ

ଭଲୁଟା ଅନାଇଛି ।
କୁକୁର ଦଉଡ଼ୁ ଅଛି ।
ବିଲୁଆ ବଡ଼ ଚତୁର ।
ପଇତା ବଡ଼ ମଧୁର ।
ପିଲାଟି ବଡ଼ ଆତୁର ।
ବଉଳଫୁଲର ବାସ ,
ଚନ୍ଦ୍ରଟି ଚଉପାଶ ।
ଦାପ ଲଗାଇ ଦିଅ ।
ହୁଇପଲ ଗାଈ ଦିଅ ।

ଦୀର୍ଘ ଓକାଠ ବନା ।

[illegible]

ଶୁକର	ଅକୂଳ	ନୃପୁର	ମୂଷିକ	ନୂତନ
ଭୂତଳ	ଦୁକୂଳ	ଭୂଷଣ	ସମୃଦ୍ଧ	ମୟୂର

ଆଇଲାଣି ବଲାଇ ।

ମୂଷା ଯିବ ପଳାଇ ।

ମୟୂର ନାଚଇ । ସମୃଦ୍ଧ ପାଚଇ । କୃପଜଳ ସୁଖୀତଳ ।

ଦୂରବାଟି । ନୂଆଦାଟି । ନଦୀକୂଳ । ତରୁମୂଳ ।

ନୂତନ ବାଳକ ବାଳିକା । କୁମୁଦ କୁସୁମ ମାଳିକା ।

ସୁନା ରୂପା ଅଛି ଯାର । ବହୁତ ଭାବନା ତାର ।

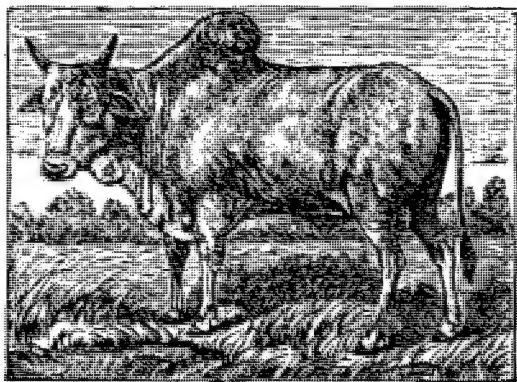

ରକାର ବନା ।

କ	ର	କୃ	ଚ	ର	କୃ
ଖ	ର	ଖ	ଛ	ର	ଖ
ଗ	ର	ଗ	ଜ	ର	ଗ
ଘ	ର	ଘ	ଝ	ର	ଘ

କୃଷ	ମୃଗ	ଗୃହ	ତୃଷା	କୃଷି
କୃଷ	ତୃଷ	ଦୃତ	ବୃଥା	କୃମି
ନୃପତି	ପୃଥ୍ବୀ	ମଣାଳ	କୃଷକ	ଶୃଗାଳ
ଭୃଦୃଶ	ଜାଦୃଶ	ସଦୃଶ	ଯାଦୃଶ	ତାଦୃଶ

ଧଳାବୃଷ ବୁଲୁଅଛି । କଳାମୃଗ ଜଳ ପିଉଅଛି । କୃଷକ ଘରଣୀ
ଗୃହ ଲିପୁଅଛି । ଗାଈକୁ ଭୁଣ ଦିଅ ।

କୃଷିକାରୀ ହିତକାରୀ ଅଟେ ପୃଥ୍ବୀବାର ।

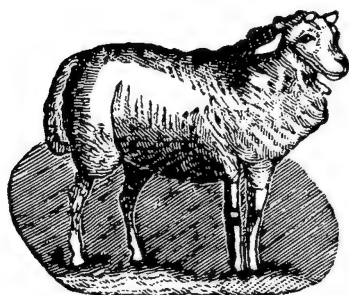
କୃଷିକର ପାଳୁଅଛି ମାନବ ଶରୀର ।

ଏକାର ବନା ।

କ	△	କେ	ଚ	△	ଚେ
ଖ	△	ଖେ	ଛ	△	ଛେ
ଗ	△	ଗେ	ଜ	△	ଜେ
ଘ	△	ଘେ	ଝ	△	ଝେ

ଟେ ଠେ ଡେ ଢେ ଶେ ଢେ ଥେ ଦେ ଧେ ନେ ପେ ଫେ
ବେ ଭେ ମେ ଯେ ରେ ଲେ ଶେ ସେ ସେ ହେ ।

କେଶ	ମେଷ	ଲେଶ	ରେଶୁ	ସେବା
ବେଶ	ଶେଷ	ଦେଶ	ବେଶୁ	ସେନା
ମେଘ	ରେଖା	ବେଣୀ	ସେତୁ	ଧେନୁ
ତେଜ	ଲେଖା	ଶେଣୀ	ହେତୁ	ମେରୁ
ଅଦେଶ	ବିଦେଶ	କେଶବ	କେଶର	ଗଣେଶ
ଅଶେଷ	ବିଶେଷ	ସେବକ	ନିଷେଧ	ସୁରେଶ

ଛେଳିଛୁଆଟିକ ଦେଖ । ମେଷକୁଆଟିକ ରଖ । ଗାଡ଼ିରେ ଲଗାଅ
ଅଖ । ପାକଲବେଲକୁ ଗୁଖ । ନଡ଼ିଆତେଲ ଲଗାଅ । କେଶବର ଲୁଗା
ମଗାଅ । ଲେଖାପଢ଼ାରେ ଦିଅ ମନ । ହେଲା ନ କର ଶିଶୁଗଣ ।
ଖେଲା କର ହେ ପଢ଼ା ସାର । ଦେଖିବ ଆସ ଶୁଆ ସାସ ।

ଝିକାର ବନା ।

କ	କ	କେ	ଚ	କ	ଚେ
ଖ	କ	ଖେ	ଛ	କ	ଛେ
ଗ	କ	ଗେ	ଜ	କ	ଜେ
ଘ	କ	ଘେ	ଝ	କ	ଝେ

ଟେ ଠେ ଡେ ଡେ ଶେ ଡେ ଥେ ଦେ ଥେ ନେ ପେ ଫେ
ବେ ଭେ ମେ ଯେ ରେ ଲେ ଶେ ସେ ସେ ହେ ।

ଡେଲ	ଦେବ	ଦ୍ଵେମ	ବୈଧ
ଶେଲ	ଶେବ	ନୈଶ	ବୈର
ଶୈଶବ	ସୈକତ	ବୈଶାଖ	ଶୈବାଳ
କୈଳାସ	ସୈନକ	ଭୈରବ	କୈରବ

ମଥାରେ ଡେଲ ଲଗାଅ । ଛେଲ ଶେଲ ଉପରେ ଚରୁଅଛି । କୈଳା-
ସର ଶୈଶବକାଳରେ ତାହାର ପିତା ମରଗଲେ । ଭୈରବ ଛତା ଧରୁଅଛି ।
ବୈଶାଖ ମାସେ ବଡ଼ ଖରା । ଅତି ତପତ ହୁଏ ଧର ।

ଓକାର ବନା ।

କ	ଓ	କୋ	ଚ	ଓ	ଚୋ
ଖ	ଓ	ଖୋ	ଛ	ଓ	ଛୋ
ଗ	ଓ	ଗୋ	ଜ	ଓ	ଜୋ
ଘ	ଓ	ଘୋ	ଝ	ଓ	ଝୋ

ଟୋ ଠୋ ଢୋ ଢୋ ଶୋ ଢୋ ଥୋ ଦୋ ଧୋ ନୋ ପୋ
ଫୋ ବୋ ଭୋ ମୋ ଯୋ ରୋ ଲୋ ବୋ ଶୋ ଷୋ ହୋ ।

ଲ୍ଲେକ	ଭେଗ	ଦୋଷ	ସୋଗ	ସୋମ
ଶ୍ଲୋକ	ଭ୍ରେଗ	ଭେଷ	ଦୋର	ଦୋମ
ଲ୍ଲେଚନ	କପୋତ	ଗୋକୁଳ	ସୋଜକ	ଭେଜନ
ମୋଚନ	କପୋଳ	ଗୋଧୂମ	ମୋଦକ	ଭେଦନ

ଘୋଡ଼ା ଦେଖ । ଭେଜନ କର । ଭେଦନ କର । ଢୋଲ
ବାଜଇ । ସୁମ ମା କୋଳରେ ବସି ଝୁଲୁଥୁଛି । ଭେଷ ଶୁଭ । ମନକୁ
ତୋଷ କର । ଗୋଲ୍ଲପଫୁଲ ନିଅ । ଗୋପାଳ ସୁବୋଧ ବାଳକ ଅଟେ ।
ଗୋରୁ ଖାଉଥୁଛି କୋମଳ ଘାସ । ଗୋପୀଜେନା ଗୃସୀ କରୁଛି ଗୃଷ ।
ମଧୁର ବିନୟ ବଚନ । କହି ଭୋଷିବ ଜନମନ ।

—*—

ଉକାର ବନା ।

କ	ଊ	କୌ	ଗ	ଊ	ଗୌ
ଖ	ଋ	ଖୌ	ଘ	ଋ	ଘୌ

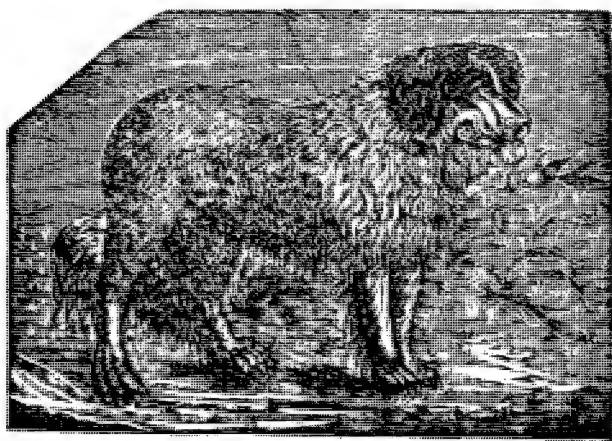
ଚୌ ଛୌ କୌ ଛୌ ଚୌ ଠୌ ଢୌ ଗୌ ଢୌ ଥୌ
 ଦୌ ଥୌ ନୌ ଘୌ ଘୌ ବୌ ଢୌ ମୌ ଘୌ ଚୌ ଲୌ
 ଶୌ ଘୌ ସୌ ହୌ ।

ଘୌଷ	ସୌଧ	ଗୌର	ସୌର	ଲୌହ
ଶୌତ	ସୌତ	ସୌର	ଗୌର	ନୌକା
ଗୌରବ	କୌତୁକ	ସୌବନ	କୌଶଳ	କୌରବ
ସୌରଭ	ସୌତୁକ	ସୌରୁଷ	କୌଶଳ	ସୌରବ

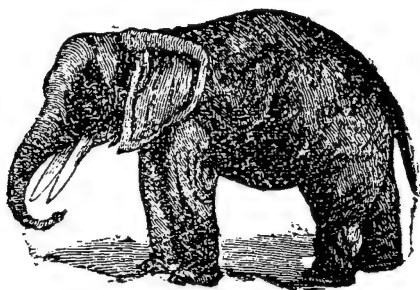
ଚୌଲ କର । ନୌକା ଧର । ଲୌହ ଗୋଟିଏ ଧାତୁ । ସେଥିରୁ
 ଛୁର, କଟୁର, ଦାଅ, କୋଡ଼ି ଆଦି ହୋଇଥାନ୍ତି । ନାଥ ଗୌଣୀ ଧାନରୁ
 ଗୁର ଗୌଣୀ ଗୁଡ଼ିଲ ବାହାରଲା । ଗୌର ବାପଘରୁ ବହୁତ ସୌତୁକ
 ଅଣିଥାନ୍ତି ।

ଘୌଷମାସରେ ବଡ଼ ଶୀତ । ସକାଳ ବୁଲ ବଡ଼ ହିତ ।

ବିବିଧ ପାଠ ।

ଶିଖା	ଦୃଶା	ସୀମା	ଗୁଣି	କାଶୀ
ଶୋଭା	କୃପା	ହାନ	ଯୁଥ	ସୁଖୀ
କୋକିଳ	ଷୋଡ଼ଶ	ମୋହିନୀ	ଏକାକୀ	ପିପାସା
ଆକୃଷ୍ଟ	ସୋପାନ	ଦୟାଳୁ	ମେଧାବୀ	ନିଷେଧ
ବର ଗଛ	ମନ୍ତ୍ର ମାଛ	ଧଳା ବୃଷ	ଆଶାନ୍ତ ମାଷ	
ଧଳା ଗାଈ	ଯୁଦ୍ଧ ଫୁଲ	କଳା ମେଘ	କୈଳାସ ଗିରି	
ହରିଣ ପଲ	ନଦୀ କୂଳ	ମିଠା ବେଲ	କାଉଁ କୋଇଲି	
ବୁଢ଼ା ହାତୀ	ଗଛ ମୂଳ	ସୋରିଷ ତେଲ	ବଡ଼ କୌତୁକ	

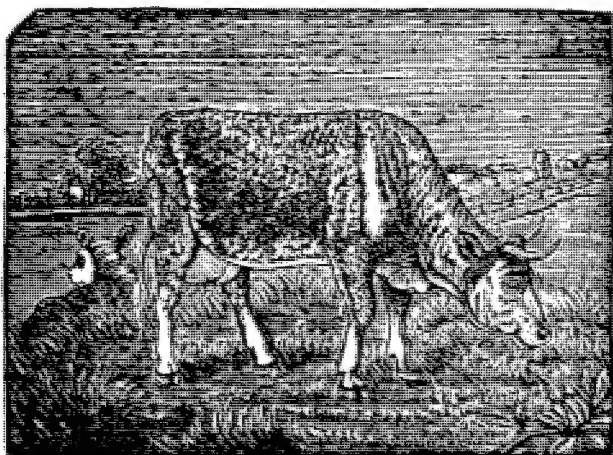

ସକାଳ ହେଲଣି । ଉଠ, ମୁଖ ଧୁଅ । ଶୀତଳ ପବନ ବହୁଅଛି ।
ବାହାରେ ଟିକିଏ ବୁଲି ଆସ । ବଗିଚାରେ କେତେ ଫୁଲ ଫୁଟିଅଛି ।

ଆଜ୍ଞା ଫୁଲ କିପରି ବାସୁଅଛି । କାଉଁ ବୋବାଉଅଛି । ଘରଟିଆ
ଏଠାରୁ ଉଡ଼ି ସେଠାରେ ବସୁଅଛି । କଜଳପାତ୍ର ଗଛ ଉପରେ ବସି
ରୁହୁଅଛି । କୋଇଲି କୁ କୁ ଡାକୁଅଛି । ଆସ, ପୋଥି ଦେଖ

ପାଠଶାଳାକୁ ଯିବା । ସେଠାରେ ମନ ଦେଇ ପାଠ ପଢ଼ିବା । ଗୁରୁ
ଯାହା କହିବେ, ତାହା ମନ ଦେଇ ଶୁଣିବା ।

ବେଳ ବୁଢ଼ିଲାଣି । ଗୁରୁ ମେଲାଣି ଦେଲେଣି । ଶୁଲ ଘରକୁ
ଯିବା । ଘରେ ପୋଥି ଥୋଇଦେଇ ମା ଯାହା ଖାଇବାକୁ ଦେବେ
ତାହା ଖାଇବା । ଖାଇ ସାରି ଲୁଚକାଳ ଖେଳିବା । ଖେଳ ସାରିଲେ
ବାପା ଯାହା କହିବେ ତାହା କରବା । ଦିନବେଳେ ଯାହା ପଢ଼ିଥିବା,
ରାତିରେ ତାହାକୁ ଆଉ ଥରେ ପଢ଼ିବା । ପଢ଼ିସରି ଭାତ ଖାଇ
ଶୋଇବା । ରେବତୀର ଘରେ ଭୋଲ ବାଜୁଥୁଛି । ଗୌରୀ ପୋଥି
ପଢ଼ୁଥୁଛି ।

ଗାଈ ବାହୁରୀ ଅସ ଅସ,
ମୋହ ପାଖରେ ହୁଅ ଛୁଡ଼ା,

ଖାଇବ ପରା ଦୁବ ଘାସ ।
ଖାଇବ ଯେବେ ଘାସବଡ଼ା ।

ଆରେ ମୋର ପୁଷି,
 ଖାରେ ଯେତେ ଖୁସି ।
 ଦୁଧଭାତ ମିଠା,
 ଖାଇବୁ ଦିପିଠା ।
 ମୋ ପାଖରେ ବସି,
 ଖା ରେ ମୋର ପୁଷି ।

ଅନୁସ୍ଵାର ଯୋଗ ।

ଅ	ଅଂ	ଗ	ଗଂ	
କ	କଂ	ମା	ମାଂ	
ଖ	ଖଂ	ସି	ସିଂ	
ଅଂଶ	ଦ୍ଵଂସ	ସିଂଦ୍ଵ	ହିଂସା	ବଂଶୀ
ବଂଶ	କଂସ	ମାଂସ	ଅଂଶୁ	ଅଂଶୀ
ବଂଶଜ	ସଂସାର	ସଂସୃ	ମୀମାଂସା	
କଂଶୁକ	ସଂଯୋଗ	ସଂବାଦ	ଦଂଶନ	

ସିଂଦ୍ଵ ପଶୁରାଜ ଅଟେ ।
 ଦ୍ଵଂସ ଜଳରେ ସଂଚରଣ କରେ ।
 ଜୀବହିଂସା ନ କର ।
 ବଂଶୀ ବାଜୁଛି ନିପାତାରେ ।
 ଦ୍ଵଂସ ଖେଳୁଛି ନିପାନୀରେ ।
 ସିଂଦ୍ଵ ବୁଲଇ ଘୋରବନେ ।
 ସଂସାରେ ବହୁ ଜୀବଗଣେ ।

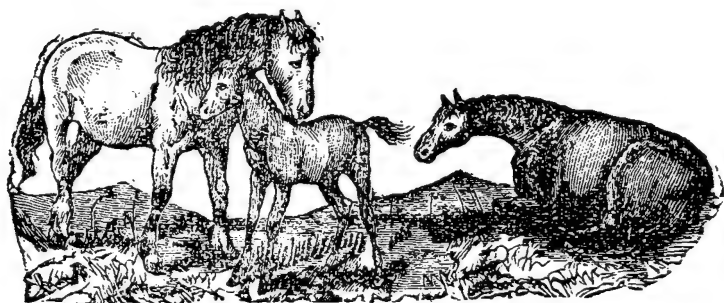

ଝୁଲରେ ହାତୀ ଝୁଲ
ବା ପାଣି ଖାଇ ଝୁଲ
ବା ପାଣି ଖାଇ ଫୁଲ

ବିବିଧ ପାଠ ।

ଅଭିଶୟ	ପରହାସ	ରସାୟନ	ଉପବାସ
ସହୃଦୟ	ଅଭିଳାଷ	ରସାତଳ	ଅବକାଶ
ବିନିମୟ	ରମଣୀୟ	ଉପଶତ	ଚିତ୍କାର
ଅନୁନୟ	ମାନନୀୟ	ଉପନୀତ	ଫୁଲକାର
କୌତୂହଳ	ସମ୍ବଳକ	ଫଣୋଧନ	ନିରୂପଣ
କାଳକୂଟ	ଅନୁକୂଳ	ପରଶୋଧ	ଅପରୂପ
ଦୈବବଳ	ମନୋଯୋଗ	ପୁରୋହିତ	ସହୋଦର
ସମୁଦାୟ	ବିପକ୍ଷତ	ବିବେଚନା	ପୁଲକିତ
ହୃତାଶନ	ଶୁଭବେଳା	ସାଂସାରକ	ଅନୁରୋଧ
ନିରୁପାୟ	ଅବହେଳା	ପୁନଃପୁନଃ	ପରତୋଷ

ମୋର ଦୁଇ ଆଖି, ଦୁଇ କାନ, ଦୁଇ ହାତ, ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ।
ଆଖି ନ ଥିଲେ କିଛି ଦିଶେ ନାହିଁ । କାନ ନ ଥିଲେ କିଛି ଶୁଭେ ନାହିଁ ।
ହାତ ନ ଥିଲେ କିଛି କାମ କରି ହୁଏ ନାହିଁ । ଗୋଡ଼ ନ ଥିଲେ
ଗଲ୍ଲ ହୁଏ ନାହିଁ । ମୁଁ ଜିଭରେ କଥା କହେଁ ଓ ଯାହା ଖାଏଁ ତାହା
ମିଠା, କି ଖଟା, କି ପିତା, କି କଷା ଜାଣିପାରେ ।

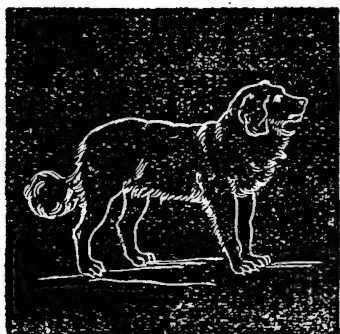
ମୁଁ ତାହାଣ ହାତରେ ଘୋଷ୍ଟ ଧରିଥୁ । ବାଁ ହାତରେ ଛତା ଧରିଛୁ
ମୋ ମଥାରେ କଳା କେଶ । ଥାଇ ମଥାରେ ଧଳା କେଶ । ମୋ
ନାକର ଦୁଇଟା ପୂଜା । ନାକପୂଜାବାଟେ ପବନ ଯା ଆସ କରୁଛି ।
ମୋ ପିଠିରେ ଗୋଟାଏ ଘା ହୋଇଥିଲା, ଶୁଖି ଗଲଣି । ପିଠିର
ଫୁଟିହାଡ଼ଟା କେତେ ବଡ଼ ।

ମୁଁ ବଡ଼ ଦୁଃଖୀ । ମୋର ଘର ନାହିଁ । ମୋ ଆଖିକୁ ଦିଶେ ନାହିଁ ।
ମୁଁ ଭିକା ମାଗି ରୁଲୁଥୁ । ମୋର ଖାଇବାକୁ ନାହିଁ । ମୋର ଲୁଗା
ନାହିଁ, ଶୀତରେ ଦେହ ଥରୁଥୁ । ମୋତେ ମୁଠିଏ ଖାଇବାକୁ ଦିଅ,
ଗୋଟାଏ ପୁରୁଣା ଲୁଗା ଦିଅ । ମୋତେ ଦୟା କର ।

ଟୁକୁ ମୁଷି ଟୁକେଇ ମୁଷି;
ଧାନ ଭରଣକ ଖାଉଥା ବସି ।
ତୁ ଥା ମୁଁ ଯାଉଛି ରୁଷି ।

ଆରେ କାଉ ଆ, ଆ, ଆ,
କାହିଁକି ରୁଷୁଛି କା, କା, କା,
ଗୁଡ଼ଲ ଦଉଡ଼ି ଖା, ଖା, ଖା,
କାହିଁ ଥଇଲୁ କହୁ ଉଡ଼ି ଯା ।

ଭୁ, ଭୁ, ଭୁ, ଡାକିଲି ମୁହିଁ ।
 ଦଉଡ଼ି ଆସିଲୁ କୁକୁର ଭୁହିଁ ।
 ଆଉଁସି ଦେବରେ ଦେହ ତୋହର,
 ଖାଇବାକୁ ଦେବ ଭାତ ମୋହର ।
 ମୋ କଥା ମାନିବୁ ଜାଣଇ ମୁହିଁ,
 ଯେଣେ ଯିବି ମୁହିଁ, ଯିବୁରେ ଭୁହିଁ ।

ସରୋବରରେ କଇଁଫୁଲ ଫୁଟିଅଛି । ବାସୁଦେବ, ଆସ ଫୁଲ
 ଭୋଲିବା । ଫୁଲ ନେଇ ଘରେ ଭାଇ ଭଉଣୀକ ଦେବା । ପୋଖରୀ
 କୂଳରେ ହରିଣଟିଏ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଅଛି । ଦେଖ ପଲାଇ ଯାଉଛି ।
 ତା' ପଛେ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ତାହାକୁ ଧରିବା । ଓଃ ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି
 ଗୋଡ଼ ଉଡ଼ିଗଲାଣି । ତାକୁ ଧରି ପାରିବା ନାହିଁ । ଚାଲ ପୋଖରୀରେ
 ଗାଧୋଇ, ଫୁଲ ନେଇ, ଘରକୁ ଯିବା । ଖରା ମାଡ଼ି ଆସିଲାଣି, ଆଉ
 ମଠ ନ କର ।

ଆଜି କଳା ବଉଳ ଆକାଶରେ ଘୋଟି ଗଲାଣି । ଉଃ କିଜୁଳି
 ମାରୁଅଛି । ଘଡ଼ଘଡ଼ି ରଡ଼ିରେ କାନ ଅତଡ଼ା ପଡ଼ି ଯାଉଅଛି । ଆଜି
 ଭାରି ବରଷା ହେବ । ହେଉ, ବରଷା ପାଣିତ ପଡ଼ିଲାଣି । ଚାଲ ଘର
 ଭିତରକୁ ଯିବା, ନୋହିଲେ ଦେହ ଓ ଲୁଗା ଓଦା ହୋଇଯିବ ।

ଜାଇ ଯୁଦ୍ଧ ମଲି ମାଧବୀ ମାଳତୀ
 ଗୋଲପ ନିଆଳୀ କେତକୀ ସେବତୀ ।
 ନାନାଜ ଭି ଫୁଲ ଦେବ ତୋତେ ଆଣି,
 ଦେଖି ତୁ ହସିବୁ ଆରେ ଧନମଣି ।

ସମ୍ବନ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଯ ଫଳା । (ଯ—୧)

କ ଯ କ୍ୟ । ଙ ଯ ଙ୍ୟ
 ଗ୍ୟ ଘ୍ୟ ଚ୍ୟ ଛ୍ୟ ଜ୍ୟ ଝ୍ୟ ଟ୍ୟ ଠ୍ୟ ଡ୍ୟ ଢ୍ୟ ଣ୍ୟ ତ୍ୟ ଥ୍ୟ ଦ୍ୟ
 ଧ୍ୟ ନ୍ୟ ପ୍ୟ ଫ୍ୟ ବ୍ୟ ଭ୍ୟ ମ୍ୟ ଯ୍ୟ ଲ୍ୟ ଶ୍ୟ ଷ୍ୟ ସ୍ୟ ହ୍ୟ ।

ଐକ୍ୟ	ଜାତ୍ୟ	ବୈଦ୍ୟ	ସଭ୍ୟ	ମୁଖ୍ୟ
ଆତ୍ୟ	ବିଦ୍ୟା	ଶାସ୍ୟା	ଖ୍ୟାତ	ନିତ୍ୟ
ସାଥ୍ୟ	ଦୂର୍ଲ୍ୟ	ଯୋଗ୍ୟ	ସତ୍ୟ	ଶୂନ୍ୟ
ଦୁର୍ଲ୍ୟ	ରଜ୍ୟ	ଭୂତ୍ୟ	ବ୍ୟାଧି	ଶ୍ୟାମ
ମୃତ୍ୟୁ	ନ୍ୟାୟ	ଶିଷ୍ୟ	ସହ୍ୟ	ହାସ୍ୟ
ନସ୍ୟ	ଦିବ୍ୟ	ବାହ୍ୟ	ବୈଶ୍ୟ	ପୋଷ୍ୟ

ଅବଶ୍ୟ	ଆଲସ୍ୟ	ଐଦାସ୍ୟ	ମନୁଷ୍ୟ	ଅଭ୍ୟାସ
ସାହାଯ୍ୟ	ଅସଂଖ୍ୟ	ବୈଷମ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସୌଭାଗ୍ୟ
ଜ୍ୟୋତିଷ	ବ୍ୟବସାୟ	ଅଧ୍ୟବସାୟ	ଆବଶ୍ୟକ	ବିଦ୍ୟାଳୟ

ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ
 ଗୋଟାଏ ଚଢ଼ାଇକୁ
 ବନ୍ଧୁକରେ ଶୀକାର
 କରୁଅଛି । ତା ପାଖରେ
 କୁକୁର ଶୀକାର କରି-
 ବାର ଅଭ୍ୟାସ କରୁଅଛି ।
 ଧନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ଏଭଳିବନେ,
 ଯେସତ୍ୟଭଜେପୁଣ୍ୟମନେ ।

ସହସ୍ର ସହସ୍ର ଗ୍ରାମ ନଦୀର କୂଳରେ,
 ନଦୀସ୍ରୋତ ମିଶେ ଯାଇ ସମୁଦ୍ରକଳରେ ।
 ପ୍ରଜାପତିଟି ହରଷରେ, ଉତୁଛି ଦେଖ ଆକାଶରେ ।

ଲ ଫଳା । (ଲ—)

କ	ଲ	କୁ	ଗ	ଲ	ଗ
ଖ	ଲ	ଖୁ	ଘ	ଲ	ଘ
	ପ	ଫ	ବ	ମ	ଭ
କ୍ଳେଶ	ଅମ୍ଳ	କ୍ଳୀବ	ପଲ୍ଲବ	ଶୁକ୍ଳ	
ମ୍ଳାନ	ଶ୍ଳୋକ	ବଲ୍ଲଭ	ଶ୍ଳାନ	ଶ୍ଳେଷ	
କ୍ଳେଦ	କଲ୍ଲୋଳ	ପ୍ରୀତ୍ବା	ଶ୍ଳାଘା	ଶ୍ଳାଘ୍ୟ	
ଉଲ୍ଲସ	ପ୍ରହ୍ଲାଦ	ପ୍ରାବନ	ଅଶ୍ଳୀଳ	ଅଶ୍ଳେଷ	
ଅହ୍ଲାଦ	ଭଲ୍ଲୁକ	ଅକ୍ଳେଶ	ବିଶ୍ଳେଷ	ଅଶ୍ଳେଷ	

ବ୍ୟାଘ୍ରପର ଭଲ୍ଲୁକ ମଧ୍ୟ ହିଂସ୍ର ଅଟେ ।
 ଭଲ୍ଲୁକ ଅରଣ୍ୟରେ ଥାଏ । ଉତ୍ତୁଙ୍ଗା
 ଗୋଟାଏ ଭଲ୍ଲୁକକୁ କପଟୁ ଧରି ଆଣି
 ନଗୁଡ଼ୁଅଛି ।

କାହାରିକୁ କ୍ଳେଶ ନ ଦିଅ କେବେ,
 ସଂସାରେ ପ୍ରଶଂସା ଲଭିବ କେବେ ।
 ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଅହ୍ଲାଦେ ଗାଉଛି ଗୀତ,
 ମୁଁ ଗାଇବି ମିଶି ତାହା ସହୃଦ ।

କ୍ଷ	(ହ)	କ୍ଷ	ପ୍ର	ମ୍	ବ୍	ଶ୍	ସ୍	ଜ୍
ଅଶ୍	ଯହ		ସ୍ପ			ସ୍ପେ		ଅବସନ୍
କ୍ଷ	ରହ		ପ୍ରଶ୍			ସ୍ପା		ସନ୍ଧିଧାନ
ଲଶ୍	ଛନ୍		ନିମ୍			ପ୍ରସନ୍		ଜଗନ୍ନାଥ
ମଶ୍	ଭନ୍		ଚିନ୍			ପନ୍ନ		ରହାକର
ବଶ୍	ଅନ୍		ସ୍ଥାନ			ମଧ୍ୟାନ୍		ପ୍ରାତଃସ୍ନାନ
ଭଶ୍	ଜନ୍		ବନ୍ଧୁ			ଅନ୍ଧିକ		ସନ୍ଧିବେଶ

ପ୍ରସନ୍ନର ମୁଦରେ ବନ୍ଧୁମୂଲ୍ୟ ରହୁଅଛି ।

ସେ ତାହାକୁ ଯହ କରି ରଖିଅଛି ।

ଯହକଲେ ରହ ମିଳେ ଏ ସାର ବଚନ

ମନେ ରଖିଥିବ ସଦା ଆଦେ ଶିଶୁଗଣ ।

ଆରେ ଜହମାମ୍ ଶରଦଶଣୀ ,

ମୋ କାହ୍ନୁ ହାତରେ ପଡ଼ି ରେ ଖସି ।

ମ ଫଳା । (ମ —)

କ	ମ	କ୍ଷ	ଗ	ମ	ଶ୍
ଖ	ମ	ଶ୍	ଦ	ମ	ଦ୍

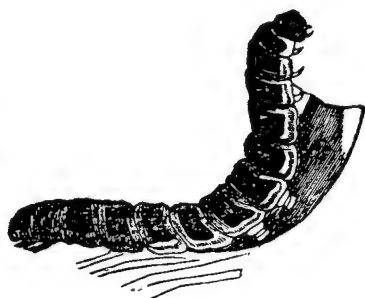
ଢ଼ ଢ଼ ଶ୍ ଢ଼ (ସ୍) ଢ଼ ଧ୍ ଢ଼ ଧ୍ ଶ୍ ଶ୍ ଧ୍ ଧ୍ ଧ୍ ।

ବାଶ୍	ଜନ୍	ବିଜ୍	ସ୍ପେଶ	ସମ୍ମାନ
ସ୍ପେ	ଶୁଳ୍	କିଜ୍	ବାଜ୍	ସମ୍ମତ
ପଦ୍	ଗ୍ରାସ୍	ଭସ୍	ରୁକ୍ ଶୀ	ସମ୍ମୁଖ
ଛଦ୍	ରଶ୍	ଅନ୍ଧା	ଶୁଶାନ	ବଲ୍ଲୀକ
ସଦ୍	ଉଷ୍	ଶୁଶ୍	ଶାଳୁଳୀ	ଉନ୍ନାଦ

ସର୍ପ	ଧର୍ମ	ଘର୍ମ	ବର୍ହ	ବର୍ଷ
ସ୍ବର୍ଗ	ବର୍ଷା	ଖବ	ସ୍ବାର୍ଥ	ଦର୍ଶ
କର୍କଶ	ବିସର୍ଗ	ଦୁର୍ଜନ	ନିର୍ହର	ଅନର୍ଥ
ଶର୍କରା	ଦୁର୍ଗନ୍ଧ	ବର୍ଜନ	ହର୍ହର	ସମର୍ଥ
ବାର୍ଷିକ	ଦୁର୍ବଳ	ନିର୍ଧନ	ଆଦର୍ଶ	ବିମର୍ଷ
କାର୍ଯ୍ୟସ	ନିବୋଧ	ନିର୍ଦୋଷ	ନିର୍ମାଣ	ପରମର୍ଶ
କର୍ପୁର	ଦୁର୍ନାମ	ଅପିତ	ନିର୍ଭର	ଦୁର୍ଲଭ

ଏହିଟି ସର୍ପ ନୁହେ
 ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଶାଗୁଆବର୍ଣ୍ଣର
 ପୋକ । ସୁଦର୍ଶନ ଭାବକୁ
 ଗୋଟିଏ ବୋତଲରେ ରଖିବ
 ବୋଲି କହୁଅଛି ।

ନିର୍ଦୟ କର୍କଶ କଥା ମୁଖେ ନ କହିବ
 ମଧୁର ବଚନ କହି ସକଳେ ତୋଷିବ ।
 ପବୀତ ଦେହରୁ ବର୍ଷାକାଳରେ
 ବହଇ ନିର୍ହର—ଧାରା ହର୍ହରେ ।
 ଜାମରା କାଉରେ ଜାମରା କାଉ
 ପବୀତେ ପବୀତେ ବୋବାଉଥାଉ ।

ଦୁଇ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣର ସଂଯୋଗ ।

ଜ କ ଳ ପଞ୍ଜ, ଶଞ୍ଜା, ଅଞ୍ଜୁର, ସଞ୍ଜେତ ।

ଟ ଖ ଙ ଟଙ୍ଗ, ଟୁଙ୍ଗଳା ।
 ଡ ଗ ଙ୍ଗ ସଙ୍ଗ, ସଙ୍ଗୀତ, ଅଙ୍ଗୁଳ ।
 ଢ ଘ ଙ୍ଗ ଢ଼ଘା, ଲଘନ ।

ପଙ୍କଜ ଟଙ୍ଗ ବଜାଇଣ, ରଙ୍ଗେ ଲଢ଼ିଲୁ ଘୋରବନ ।

ଢ ଚ ଣ୍ଡ ଚଞ୍ଚଳ, କାଞ୍ଚନ, ସଞ୍ଚୟ ।
 ଢ ଛ ଣ୍ଡ ବାଞ୍ଛା, ଲଞ୍ଚନା ।
 ଢ ଜ ଣ୍ଡ ଅଞ୍ଜଳି, ପଞ୍ଜିକା, ଖଞ୍ଜ, ଗଞ୍ଜନା ।
 ଢ ଝ ଣ୍ଡ ଝଞ୍ଜା, ପଞ୍ଜା ।

ପଞ୍ଜି ଉପରେ ଦୁଆର ରଖ, କାଗଜ ଧରି ସଙ୍ଗୀତ ଲେଖ ।
 ପଞ୍ଜାଏ ଖଞ୍ଜ ବସି ବସି, କଥା କହନ୍ତି ଦ୍ଵସି ଦ୍ଵସି ।
 କାଞ୍ଚନେ ବାଞ୍ଛା ନାହିଁ ମୋର, ମାଗଇଁ ପ୍ରଭୁ କୃପା ତୋର ।

ଟ ଟ ଣ୍ଡ କଞ୍ଚକ, ଦଞ୍ଚା ।
 ଟ ଠ ଣ୍ଡ କଣ୍ଠ, ଉଚ୍ଚଣା, କୁଣ୍ଠିତ ।
 ଟ ଡ ଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡ, ମୁଣ୍ଡ, ଚଣ୍ଡାଳ, ପଣ୍ଡିତ, ଗଣ୍ଡୁସ ।
 ଟ ଢ ଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡ, ମେଣ୍ଡା ।

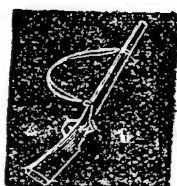

ଦଞ୍ଜି ବାଜଇ ଠନ୍ ଠନ୍ ।
 ଦଞ୍ଜା ବାଜଇ ଢ଼ ଢ଼ ।
 ମେଣ୍ଡା ମୁଣ୍ଡଟି ବଡ଼ ଟାଣ ।
 ତା ମୁଣ୍ଡିଆକୁ ସାବଧାନ ।

ଗୁରୁଣ୍ଡି ଗୁରୁଣ୍ଡି ଏରୁଣ୍ଡି ଉପରେ ମାଧବ ବସିଛୁ ଯାଇ ।
 ମାତାଙ୍କ ଅଡ଼କୁ ଅନାଇଁ ଅନାଇଁ ମାଟି ଦେଉଅଛୁ ଖାଇ ।

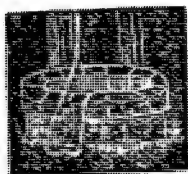

ନ ତ ନୁ ଦନ୍ତ, ଚନ୍ତା, ସନ୍ତୋଷ, ଶାନ୍ତ, ଦାନ୍ତ ।
 ନ ଥ ଛ କନ୍ତା, ମନ୍ତ୍ରନ, ରେମନ୍ତ ।
 ନ ଦ ନ ଆନନ, ମନ୍ଦର, ସିନ୍ଦୂର, ସନ୍ଦେହ ।
 ନ ଧ କ ଅକ, ସକ୍ଷି, ସକ୍ଷ୍ୟା, ବକ୍ତୃ, ବକ୍ତୃକ ।

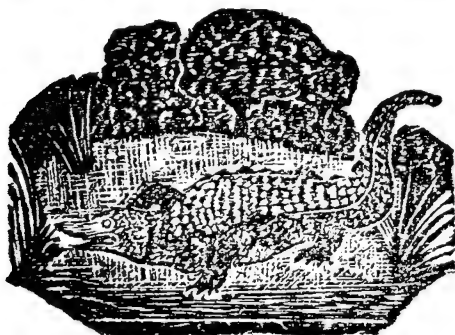
ଧନ୍ୟ ଯେ ସଦା ବାସ କରେ, ଶାନ୍ତି ସନ୍ତୋଷ ଆନନ୍ଦରେ ।
 ଦରଦ୍ର ପିନ୍ଧେ ଛୁଣ୍ଟା କନ୍ତା, ଅକକୁ ନ ଦଶଇ ପନ୍ତା ।

ମ ପ ଖ ସଖଦ, ସଖନ, ସଖାଦନ, କଖିତ ।
 ମ ଫ ଖ ଲଖ, ଗୁଞ୍ଜା, ବାଞ୍ଜୀ ।
 ମ ବ ଗ୍ ସମ୍ବଳ, ସମ୍ବାଦ, ସମ୍ବୋଧନ, କମ୍ବୁଅମ୍ବୁ ।
 ମ ଭ ଗ୍ ଭଗ୍ନା, ଗମ୍ବୀର, ସମ୍ବୋଗ, କୁମ୍ବୀର ।

ଗୁଞ୍ଜାଟି ଅତି ସୁନର୍ମଳ ।
 ବାଞ୍ଜୀର ଜଳ ସୁଶୀତଳ ।
 ସଖଦକାଳେ ସବେ ସଖା,
 ବିପଦେ ନ ଦିଅନ୍ତି ଦେଖା ।

କୁମ୍ବୀର ବଡ଼ ଭୟଙ୍କର, ନାଶଇ କେତେ ନାଶ ନର ।

କ	କ	କ୍	ଚକ୍ରଣ, ଧକ୍କାର, କୁକୁଟ, କୁକୁର ।
କ	ଚ	କ୍	ରକ୍ତ, ଶକ୍ତି, ତକ୍ତ, ବିଭକ୍ତ ।
କ	ସ	କ୍	ପକ୍ଷ, ଲକ୍ଷ, ଲକ୍ଷଣ, ରକ୍ଷା, ଦକ୍ଷିଣ, ପକ୍ଷୀ, ସେବ ।
ଗ	ଦ	ଗ୍	ବାଗ୍ଦାନ, ବାଗ୍ଦେବା ।
ଗ	ଧ	ଗ୍	ଦୁଗ୍ଧ, ମୁଗ୍ଧ, ସ୍ନିଗ୍ଧ ।

କୁକୁଟମୁଣ୍ଡେଥୁ ରୁଲ । ମାଟି ଭିତରେ ବୃକ୍ଷମୂଳ ।
ସାଧୁର ଲକ୍ଷଣ ଭିକ୍ଷୁରଭକ୍ତି ;
ଦୁଗ୍ଧ ପାନ କଲେ ବଡ଼ଇ ଶକ୍ତି ।

ଚ	ଚ	ଚ	ଉଚ୍ଚ, ଉଚ୍ଚାରଣ, ଉଚ୍ଚେଃ ।
ଚ	ଛ	ଛ	ଗୁଚ୍ଛ, ତୁଚ୍ଛ, ଅଛାଦନ, ବିଛେଦ, ସ୍ପୃଛ, କଛପ ।
ଚ	ଞ	ଞ୍	ସାରଞ୍ଜ
ଜ	ଜ	ଜ୍	କଞ୍ଚନ, ମଞ୍ଚନ, ସଞ୍ଚନ, ଲଞ୍ଜା, ସଞ୍ଜା, ଲଞ୍ଜିତ ।
ଜ	ଝ	ଞ୍	କୁଞ୍ଜିତା, କୁଞ୍ଜିକା ।
ଜ	ଞ	ଜ୍	ବିଜ୍ଞା, ଅଜ୍ଞା, ଯଜ୍ଞ, ଜ୍ଞାନ ।

ଜ୍ଞାନୀ ସଞ୍ଚନ ସଙ୍ଗେ ଧର, ମନ ନିର୍ମଳ ସ୍ପଷ୍ଟ କରି,
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ, କର ହେ ନରନାରାୟଣ ।

ଟ	ଟ	ଟ୍	ଅଟ୍ଟହାସ, ଅଟ୍ଟାଳକା ।
ଡ	ଗ	ଡ୍	ଝଡ଼ ।
ଢ	ଡ	ଡ୍	ଉଡ଼ାନ, ଉଡ଼ାୟମାନ ।

ବିବିଧ ରଙ୍ଗର ପତାକାମାନ ।
ଅଟ୍ଟାଳକା ଶିରେ ଉଡ଼ାୟମାନ ।
ଝଡ଼ ଅବା ଖଣ୍ଡା ଧରି ଚାଲେ ଖଣ୍ଡାଈତ ।
ଝଡ଼ଯୋଗୁଁ ଖଣ୍ଡାବୋଲି ଖଣ୍ଡାର ବିଦଳ ।

ଉ	କ	କ୍ଷ	ଉକ୍ଷଳ, ଉକ୍ଷଣ, ବଳାକ୍ଷାର, ଉକ୍ଷୁଷ୍ଟ ।
ଉ	ଉ	ଉ	ଉତ୍ତମ, ଉତ୍ତର, ଉତ୍ତପ, ମୃତ୍ ।
ଉ	ଧ	ଦ୍ଵ	ଉଦ୍ଵାନ, ଉଦ୍ଵାପନ ।
ଉ	ପ	ପ୍ତ	ଉପ୍ତଳ, ଉପ୍ତାତ, ଉପ୍ତନ୍ନ ।
ଉ	ସ	ସ୍ତ	ବସ୍ତ, ବସ୍ତର, ସମ୍ପ୍ରସ୍ତର ।
ଦ	ଗ	ଦ୍ଵ	ମୁଦ୍ଵର, ଉଦ୍ଵାର ।
ଦ	ଘ	ଘ୍ନ	ଉଦ୍ଘାଟନ ।
ଦ	ଦ	କ	ଉଦ୍ଦୀପନ, ଉଦ୍ଦେଶ, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।
ଦ	ଧ	ବ	ସୁବ, ରୁବ, ଶୁବ, ବୁଦ୍ଧି, ସିଦ୍ଧି, ଉଦ୍ଧାର ।
ଦ	ବ	ଦ୍ଵ	ଉଦ୍ଵାଦ୍ଧ, ବୁଦ୍ଧୁଦ୍ ।
ଦ	ଭ	ଭ	ଅଭୁତ, ଉଦ୍ଭିଦ, ସଭାବ, ଉଦ୍ଭବ ।
ଦ	ସ	ସ୍ତ	ଉଦ୍ଘୋଗ ।

ଉତ୍ତରଦିଗେ ବୃକ୍ଷଜାଲେ,
 ପେଶୁ ଶବ୍ଦଲ୍ଲ ଶୁଦ୍ଧିକାଲେ ।
 ଅମ୍ଭ ଜନ୍ମଭୂମି ଉକ୍ଷଳଦେଶ,
 ଉକ୍ଷଳ କାରକ ଅଟେ ଅଶେଷ ।
 ସବୁ ଉପ୍ତାତୁଁ ତୋତେ ଦର,
 ରଖନ୍ତୁ ବସ୍ତ କୃପା କର ।
 ଅନନ୍ତ ଅଭୁତ ମହିମା,
 କେ କହି ପାରେ ତାର ସୀମା ।
 ଉଦ୍ଘୋଗ କଲେ ସବୁସିଦ୍ଧି,
 ତପସ୍ୟା କଲେ ଚିତ୍ତଶୁଦ୍ଧି ।

ପ ଚ ପ ଗୁପ୍ତ, ସୁପ୍ତ, ଲପ୍ତ, କ୍ଷିପ୍ତ ।

ପ ପ ପ୍ତ ପିପ୍ପଳୀ ।

ପ ସ ପ୍ତ ଅସ୍ତର ।

ବ ଜ ବ୍ଜ ଅଜ୍ଜ, କୁଜ୍ଜ ।

ବ ଦ ବ୍ଦ ଅଦ୍ଦ, ଶଦ୍ଦ ।

ବ ଧ ବ୍ଧ ଲୁବ୍ଧ, ସୁବ୍ଧ, ଆରବ୍ଧ ।

ଅକ୍ତ ପୂର୍ବିକ୍ତ ସର୍ବେବରେ, ବେଦି ଅକ୍ତନ୍ତି ମଧୁକରେ ।

କହିବ ନାହିଁ ଗୁପ୍ତକଥା, ନ ଦିଅ ଲୋକମନେ ବ୍ୟଥା ।

ପଡ଼ନ୍ତେ କଣ୍ଠେ ସେହି ଶଦ୍ଦ, ଅନନ୍ଦ ପ୍ରାଣେହେଲାଲବ୍ଧ ।

ଲ କ ଳ୍ଲ ବଲ୍ଲଳ, ଶୁଲ୍ଲ ।

ଲ କ ଳ୍ଲ ଉଲ୍ଲ ।

ଲ ଗ ଳ୍ଲ ଫଲ୍ଲ, ଫାଲ୍ଲନ ।

ଲ ପ ଳ୍ଲ ଅଲ୍ଲ, ଗଲ୍ଲ, କଲ୍ଲନା, ସକଲ୍ଲ, ଜଲ୍ଲନା ।

ଲ ଫ ଳ୍ଲ ଗୁଲ୍ଲ ।

ଲ ଭ ଳ୍ଲ ପ୍ରଗଲ୍ଲ ।

ଶ ଚ ଷ୍ଟ ନିଷ୍ଠପ୍ତ, ପଶ୍ଚିମ, ପଶ୍ଚାତ୍ ।

ଶ ଛ ଷ୍ଟ ଶିରଞ୍ଜେଦ, ଦୁଞ୍ଜେଦ୍ୟ ।

ସ କ ଷ୍ଟ ଶୁଞ୍ଜ, ନିଞ୍ଜର, ଦୁଞ୍ଜର, ପରିଞ୍ଜାର ।

ସ ଟ ଷ୍ଟ ଅଷ୍ଟ, କଷ୍ଟ, ଦୁଷ୍ଟ, ପୁଷ୍ଟ, ହୁଷ୍ଟ, ରୁଷ୍ଟ, ସମଷ୍ଟ ।

ସ ଠ ଷ୍ଟ ସଷ୍ଟ, କନିଷ୍ଠ, ବଳିଷ୍ଠ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଗରିଷ୍ଠ, ନିଷ୍ଠୁର ।

ସ ଣ ଷ୍ଟ କୃଷ୍ଣ, ବିଷ୍ଣୁ, ସହିଷ୍ଣୁ, ବୈଷ୍ଣବ ।

ସ ପ ଷ୍ଟ ପୁଷ୍ପ, ନିଷ୍ପାପ, ନିଷ୍ପୀଡ଼ନ ।

ସ ଫ ଷ୍ଟ ନିଫଳ, ନିଫେନ ।

ସ କ ସ୍ତ ତସ୍ତର, ନମସ୍ତାର, ଅସ୍ତସ୍ତାନୁ, ପୁରସ୍ତାର ।

ସ ଖ ଶ୍ଚ ଶ୍ଚଳନ ।

ସ ଢ ସ୍ତ ସ୍ତବ୍ଧ, ପ୍ରସ୍ତବ୍ଧ, ଦୁସ୍ତବ୍ଧ, ନସ୍ତବ୍ଧ, ବିସ୍ତବ୍ଧ ।

ସ ଥ ସ୍ତ ସ୍ଥାନ, ସ୍ଥିର, ସ୍ଥିତ, ସ୍ଥାବର, ଅସ୍ଥା, ଅସ୍ଥି, ସ୍ଥୂଳ ।

ସ ପ ଷ୍ଠ ଷ୍ଠି, ପରଷ୍ଠର, ଆଷ୍ଠଦ, ବାଷ୍ଠ ।

ସ ଫ ଷ୍ଠ ଷ୍ଠିକ, ଷ୍ଠିତ, ଅଷ୍ଠାଳନ ।

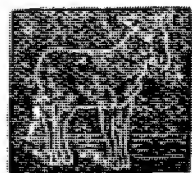
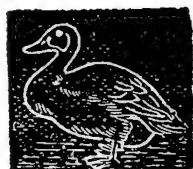
ଅରେ କେତେ ବଡ଼ କୁକୁରଟାଏ । ସେ ଅସ୍ଥି ଶ୍ରେବାଉ ଥିଲା ।

ପାଲୁନମାସରେ ଦୋଳଯାଏ । ହୁଏ । କେହି ବଳୁଳ ପିନ୍ଧନ୍ତି ।
ପଶ୍ଚିମଦିଗରେ ଅଳ୍ପ ମେଘ ଉଠିଥାଏ । ଶୁଷ୍କକାଷ୍ଠ ଜାଳବାକୁ ଭଲ ।
ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ ନମସ୍ତାର କର । କେତେକ ବୃକ୍ଷ ପୁଷ୍ପବନ୍ତ, କିନ୍ତୁ ନିଷ୍ଫଳ ।
ଜଳ ଗରମ କଲେ ସେଥିରୁ ବାଷ୍ପ ବାହାରେ । ଷ୍ଠିକ ସ୍ବଚ୍ଛ ଅଟେ ।
ତାଙ୍କ ମୁଖ ନିସ୍ତେଜ ଦିଶୁଥାଏ । ଦୟାଳୁ ଲୋକ ଦୁଃଖିମାନଙ୍କର କଷ୍ଟ
ହରଣ କରନ୍ତି ।

ତ୍ରିନି ବର୍ଣ୍ଣର ସଂଯୋଗ ।

କ	ଚ	ର	କ୍ଷ	ବକ୍ଷ ।
କ	ଷ	ଶ	କ୍ଷ	ତକ୍ଷ ।
କ	ଷ	ମ	କ୍ଷ	ସୂକ୍ଷ୍ମ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଯକ୍ଷ ।
କ	ଷ	ଯ	କ୍ଷ	ଲକ୍ଷ୍ୟ, ସାକ୍ଷ୍ୟ, ଭକ୍ଷ୍ୟ ।
ଢ	କ	ତ	ଢକ୍	ପଢ଼କ୍ ।
ଢ	କ	ଷ	ଢକ୍	ଅକାଢ଼ ।
କ	କ	ବ	କ୍ଷ	ଉକ୍ଷଳ ।
ଶ	ତ	ର	ଶ୍ର	ପୁଶ୍ର ।
ଚ	ଚ	ବ	ତ୍ତ	ତତ୍ତ, ମହତ୍ତ, ସତ୍ତ ।
ଚ	ଚ	ର	ତ୍ତ	ପୁତ୍ତ ।
ଚ	ମ	ଯ	ତ୍ତ	(ସ୍ତ) ମାହାତ୍ତ, ଦୌରତ୍ତ ।
ଚ	ଷ	ନ	କ୍ଷ	ଜେଧାକ୍ଷ ।
ଚ	ଷ	ଯ	କ୍ଷ	ମକ୍ଷ୍ୟ ।
ନ	ତ	ଯ	ନ୍ତ	ଅନ୍ତ୍ୟ ।
ନ	ତ	ର	କ୍ଷ	ତକ୍ଷ, ମକ୍ଷ, ଯକ୍ଷ, ମକ୍ଷୀ ।
ନ	ତ	ବ	ନ୍ତ	ସାନ୍ତନା ।
ନ	ଦ	ର	ନ୍ତ	ଚନ୍ତ, ସାନ୍ତ, ଇନ୍ତ, ଇନ୍ତୟ ।
ନ	ଦ	ବ	କ୍ଷ	ଦକ୍ଷ ।
ନ	ଧ	ର	କ୍ଷ	ରକ୍ଷ ।
ନ	ଧ	ଯ	କ୍ଷ	ବକ୍ଷ୍ୟ, ସକ୍ଷ୍ୟ, ବକ୍ଷ୍ୟା ।
ନ	ନ	ଯ	ନ୍ତ	ସନ୍ତ୍ୟାସ, ସନ୍ତ୍ୟାସୀ ।
ମ	ପ	ର	ମ୍ତ	ସମ୍ପ୍ରତି, ସମ୍ପ୍ରଦାୟ, ସମ୍ପ୍ରଦାନ ।

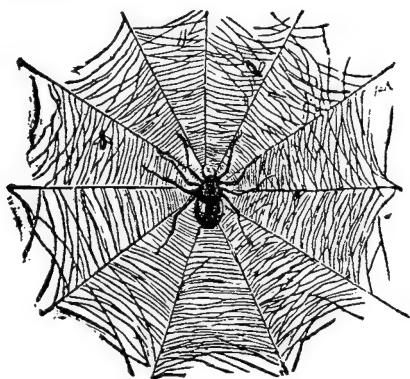
ମ	ଭ	ର	ମୁ	ସମୁମ, ସମୁନ୍ତ ।
ର	ଠ	ଚ	ଉ	ଅର୍ଚନା, ଚର୍ଚା ।
ର	ଠ	ଛ	ଜ୍ଞ	ମୂର୍ତ୍ତୀ, ମୂର୍ତ୍ତନ ।
ର	ଶ	ଶ	ଷ୍ଟି	ପଣ୍ଡି, ସଞ୍ଜି, ପୂଣ୍ଡି, ଚୂଣ୍ଡି ।
ର	ଢ	ତ	ଭୂ	କର୍ତ୍ତନ, ଜାତ୍ତି, ମୂର୍ତ୍ତି ।
ର	ଦ	ଧ	ର୍ଦ୍ଧ	ଅର୍ଦ୍ଧ, ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ, ବର୍ଦ୍ଧନ ।
ର	ଡ	ସ	ର୍ଷ	ଭର୍ଷନା ।
ର	ଦ	ର	ର୍ଦ୍ଧ	ଅର୍ଦ୍ଧ ।
ର	ଯ	ଯ	ର୍ଯ୍ୟ	କାର୍ଯ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା ।
ର	ଶ	ବ	ର୍ଣ୍ଣ	ପାଣ୍ଡୁ, ପାରିପାଣ୍ଡୁକ ।
ଷ	କ	ର	କ୍ଷ	ନିଷ୍ଠାସୁ ।
ଷ	ଟ	ର	କ୍ଷ	ଉକ୍ଷ, ରୁକ୍ଷ ।
ଷ	ପ	ର	କ୍ଷ	ଦୁଷ୍ଟାପ୍ୟ, ନିଷ୍ଠାୟୋଜନ ।
ସ	ଢ	ର	କ୍ଷ	ଅକ୍ଷ, ଶକ୍ଷ, ଶାକ୍ଷ, ବକ୍ଷ ।
ସ	ଥ	ଯ	ସ୍ଥ	ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ, ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ ।

ପ୍ରିଣ୍ଟିଂହୋଗ—ଶୁଦ୍ଧଅକ୍ଷର ।

ନ	ଡ	ର	ଯ	ନ୍ଦ୍ୟ	ସ୍ବାଚନ୍ଦ୍ୟ, ପାଚନ୍ଦ୍ୟ
ର	ଢ	ତ	ଯ	ତ୍ବ୍ୟ	ମତ୍ବ୍ୟ ।
ର	ଢ	ତ	ର	ତ୍ବ୍ୟ	କତ୍ବ୍ୟ ।
ର	ଦ	ଧ	ବ	କ୍ବ୍ୟ	ଉକ୍ବ୍ୟ ।

ଭୂତିଆଣୀ ଜାଲ ବଡ଼ ସୂକ୍ଷ୍ମ । ମୁଠିକର ଦନ୍ତ ଜଣ୍ଠ । ଉଦ୍ଘୋଷୀ
ପୁରୁଷକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ମିଳେ । ସେ ଭ୍ରମର ଶୁଭକାଞ୍ଚୀ ଅଟନ୍ତି । ଶରତାଳରେ
ଚନ୍ଦ୍ର ଅଭିଶପ୍ତ ଉତ୍କଳ ଦଶେ । ତାହାଙ୍କର ମହତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟ ଚିନ୍ତାକର ।
ସତ୍ୟ, ଏହି ମନ୍ତ୍ରଟି ପାଠକର । ଶୋକାର୍ତ୍ତ ଲୋକକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦଥ ।
ଚନ୍ଦ୍ର, କର୍ଣ୍ଣ, ନାସା, ଜିହ୍ୱା, ଭକ୍ତ ବା ଚର୍ମ ଏହି ପାଞ୍ଚ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ । ସନ୍ଧ୍ୟା
ସମୟରେ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଧ୍ୟାନ କରନ୍ତି । ପିତା କନ୍ୟା ସମ୍ପ୍ରଦାନ କଲେ ।
ସମ୍ବତଶାସ୍ତ୍ରର ଚର୍ଚ୍ଚା କର । ସେ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ହୋଇ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲେ ।
ଆଦୁ ବସ୍ତ୍ର ପିନ୍ଧିବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କପରି ସଜ୍ଜନ ଦୁର୍ଜ୍ଜ୍ୱର । ଦକ୍ଷିଣପାର୍ଶ୍ୱରେ
ପୀତା ହୋଇଥାନ୍ତୁ । ସର୍ବସୁଖର ମୂଳ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ । ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ର ସମୟରେ ମୁଁ
ଉତ୍ତୁକୁ ଅନାଇ ନକ୍ଷତ୍ରପୂର୍ଣ୍ଣ ଆକାଶକୁ ଦେଖିଲି । ସମୟକୁ ବୃଥା
ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନଷ୍ଟ କରିବ ନାହିଁ ।

ବିବିଧପାଠ ।

ମସ୍ତକ ଦେହର ଉତ୍ତମ ଅଙ୍ଗ । ପ୍ରତିଦିନରେ ପାଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗୁଳ ।
ପ୍ରତିପାଦରେ ପାଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗୁଳ । ମନୁଷ୍ୟର ଦୁଇଟି ବାହୁ, ଦୁଇଟି ହସ୍ତ,

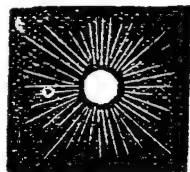
ଦୁଇଟି ପାଦ, ଦୁଇଟି ଚକ୍ଷୁ, ଦୁଇଟି କର୍ଣ୍ଣ, ଦୁଇଟି ଓଷ୍ଠ । ନାସିକାରେ
ଦୁଇଟି ରକ୍ତ ଅଛି । ଉଦରରେ ପାକଯନ୍ତ୍ର ଅଛି । ମସ୍ତକରୁ ପାଦପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ସମସ୍ତ ଦେହରେ ରକ୍ତ ପ୍ରବାହ ହେଉଅଛି ।

— — —

କିଏ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଏବଂ ଅନ୍ତରାକ୍ଷରୀ ଜୀବମାନଙ୍କୁ କରୁଅଛନ୍ତି ? କିଏ
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେଖିବାପାଇଁ ଚକ୍ଷୁ, ଶୁଣିବାପାଇଁ କର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ପର୍ଶିବାପାଇଁ ନାସିକା,
ସ୍ବାଦ ବାରିବାପାଇଁ ଜିହ୍ବା, କଥା କହିବାପାଇଁ ମୁଖ, ପଦାର୍ଥମାନ ଧରିବା
ପାଇଁ ହସ୍ତ, ଏକସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟସ୍ଥାନକୁ ଯିବାପାଇଁ ପାଦ ଦେଇଅଛନ୍ତି ?
କିଏ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଭଲ, ମନ, ନ୍ୟାୟ, ଅନ୍ୟାୟ ବିଚାର କରିବାପାଇଁ ବୁଦ୍ଧି
ଦେଇଅଛନ୍ତି ? ପରମେଶ୍ବର ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଅଛନ୍ତି, ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ସର୍ବଦା
ରକ୍ଷା କରୁଅଛନ୍ତି । ଆହା , ତାଙ୍କର ଦୟା କିଏ ବର୍ଣ୍ଣି ପାରିବ !

— ୦ * ( ) * ୦ —

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଆଲୁଅ ଓ ଉତ୍ତପ ଦେଉଅଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟ ନ
ଥିଲେ ସଂସାର ଅନ୍ଧକାରମୟ ଓ ଅ ଇଶୀତଳ ରହି-
ଥାନ୍ତା । ପୃଥିବୀରେ ଜୀବ ଜନ୍ମ, ବୃକ୍ଷ ଲତା ଇତ୍ତ
ଜନ୍ମି ପାରନ୍ତା ନାହିଁ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ପୃଥିବୀରୁ ଅତି
ବୃହତ୍ । ପୃଥିବୀ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବର୍ଷକେ
ଥରେ ବୁଲେ ।

— ୫ * (*) * ୫ —

ରାତିକାଳରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦେଖାଯାଏ ।
ଚନ୍ଦ୍ର କ୍ରମେ ବଢୁଥାଏ । ଯେଉଁଦିନ ଚନ୍ଦ୍ର
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଲ ହୁଏ ବା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ହୁଏ, ସେଦିନ
ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ବୋଲାଯାଏ । ଯେଉଁ ଦିନ ଚନ୍ଦ୍ର ଏକା-

ବେଳକେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ, ତାହାକୁ ଅମାବାସ୍ୟା କହନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରର ନିଜର ଆଲୁଅ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଆଲୁଅକୁ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ବୋଲିଯାଏ ତାହା ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟଠାରୁ ପାଏ । ଚନ୍ଦ୍ର ପୃଥିବୀ ଅପେକ୍ଷା ସୁଦୃଢ଼ । ଚନ୍ଦ୍ର ପୃଥିବୀର ଗୁରୁତ୍ବାକର୍ଷଣରେ ମାସକେ ଥରେ ବୁଲେ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯେଉଁ ଦିଗରେ ଉଁଏ, ତୁମ୍ଭେ ସେହିଦିଗକୁ ଅନାଇଅଛ । ସେହି ଦିଗ ପୂର୍ବଦିଗ । ତୁମ୍ଭର ଦକ୍ଷିଣାଦିଗ ଦକ୍ଷିଣଦିଗକୁ ଅଛି, ବାମ ଦିଗ ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ ଅଛି, ତୁମ୍ଭର ପଛଆଡ଼ା ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ ।

ତୁମ୍ଭେ ପଶ୍ଚିମଦିଗକୁ ଅନାଇ ଠିଆ ହେଲେ, ତୁମ୍ଭର ଦକ୍ଷିଣାଦିଗ କେଉଁଦିଗକୁ ହେବ ? ତୁମ୍ଭେ ଦକ୍ଷିଣଦିଗକୁ ଅନାଇ ଠିଆ ହେଲେ, ତୁମ୍ଭର ବାମଦିଗ କେଉଁ ଦିଗକୁ ହେବ ? ତୁମ୍ଭେ ଉତ୍ତର ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଠିଆ ହେଲେ, ତୁମ୍ଭର ପିଠି କେଉଁ ଦିଗକୁ ରହିବ ?

ଦିନ ଗୁଡ଼ି ମିଶି ଦିବସ ଏକ । ସାତ ଦିବସରେ ସପ୍ତାହ ଲେଖ । ସପ୍ତାହର ସାତବାରର ନାମ । ମନେ ସଦା ରଖିଥିବ ହେ ଗୁମ ।

ରବି ପରେ ସୋମ, ତାପରେ ମଙ୍ଗଳ

ତାପରେ ସେ ବୁଧବାର ।

ଗୁରୁ, ଶୁକ୍ର, ଶନି ଆସେ ତାହା ପରେ

ସାତବାର ଏପ୍ରକାର ।

ପକ୍ଷର ଦିନକୁ ଏକ ପକ୍ଷ ବୋଲି

ତୁର ପକ୍ଷେ ଏକ ମାସ ।

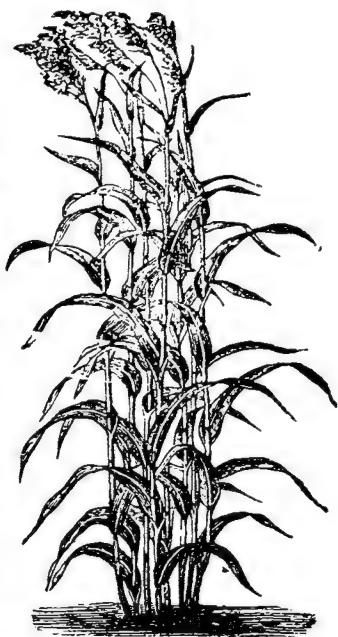
ଦୁଇ ମାସ ମିଳି ଏକ ବଡ଼ ହୁଏ
ମନେ ରଖ ପୀତବାସ ।
ଶୁକ୍ଳ ପକ୍ଷେ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଭ ଦିବସରେ
ବଡ଼ଇ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଯାଏ ।
କୃଷ୍ଣ ପକ୍ଷେ ପୁଣି ଅମାବସ୍ୟା ଯାଏ
ଅଳ୍ପେ ଅଳ୍ପେ ହିତୁଥାଏ ।

ଦ୍ଵାଦଶ ମାସରେ   ଛୁଅଇବୁ ହୃଏ
କେ କହିପାରବ କହ ।
ଗ୍ରୀଷ୍ମ, ବର୍ଷା, ଶରତ୍,   ଶିଶିର ଦ୍ଵେମନ୍ତ,
ବସନ୍ତ ରତ୍ନ ଏ ଛୁଅ ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମେ ବୈଶାଖ, ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ମାସ । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ରୌଦ୍ର ପରକାଶ ।
 ବର୍ଷାରେ ଅଷାଢ଼, ଶ୍ରାବଣ । ମେଘ ବରଷେ ଘନ ଘନ ।
 ଉଦ୍ର, ଅଶ୍ୱିନ ଶରତରେ । ନିର୍ମଳ ଶୋଭା ଜଗତରେ ।
 ହିମେ କାର୍ତ୍ତିକ, ମାର୍ଗଶିର । ଶୁଦ୍ଧରେ ପଡ଼ଇ ଶିଶିର ।
 ଶୀତରେ ପୌଷ, ମାଘ ମାସ । ଦେହରେ ରଖ ଶୀତବାସ ।
 ଫାଲ୍‌ଗୁନ, ଚୈତ୍ର ବସନ୍ତରେ । ମୁଦୁମଲୟ ମନ ହରେ ।
 ବାରମାସର କଥା ଏହି । ହେଉ ବାଳକେ ମନ ଦେଇ ।

ବୃକ୍ଷ ଗଜରୁ ଜାତ ହୁଏ । ବଟ ବୃକ୍ଷର ଗଜ କେଡ଼େ ସୁଦ୍ର । ଦେଖ
କେଡ଼େ ସୁଦ୍ର ଗଜରୁ କେଡ଼େ ବଡ଼ ବୃକ୍ଷ ଜନ୍ମଇ । ସ୍ୱପାରରେ କେଡ଼େ

ପ୍ରକାର ବୃକ୍ଷ ଅଛି । ବଟ, ଅଶ୍ୱଥୁ,
ନାରକେଳ, ଆମ୍ବ, ତାଳ, ଶାଳ,
ପିଆଶାଳ, ଅସନ, ଦେବଦାରୁ
ପ୍ରଭୃତି ଶତ ଶତ ପ୍ରକାର ବଡ଼
ବୃକ୍ଷଅଛି । ମାଧବୀ, ମାଳତୀ, ନିଆଳୀ,
ଅପରାଜିତା ପ୍ରଭୃତି ଲତାନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍
ଲତାର ଲତାଇ ମାଡ଼ି ଯାଆନ୍ତି ବୋଲି
ସେମାନଙ୍କୁ ଲତା ବୋଲାଯାଏ ।
ଶତ ଶତ ପ୍ରକାର ଲତା ଅରଣ୍ୟ-
ରେ ଦେଖାଯାଏ । ମନୁଷ୍ୟମାନେ
ନାନାପ୍ରକାର ଗୁଣ କରନ୍ତି, ଯଥା,
ଆଖୁ, ଧାନ, ମୁଗ, ହରଡ଼, ଗହମ,
ଗୁଣ୍ଡ, ବ୍ରାହ୍ମ, ଯବ ଇତ୍ୟାଦି ।

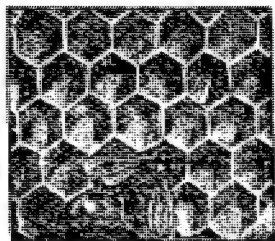
ଆମ୍ବ ଗ୍ରାମର କୃଷକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଧାନଜମି ସବୁ ହଲ କରି
ସାରିଲେଣି । ଆଜି ଗୁଣିମାନେ ଧାନ ବୁଣିବେ । ଆସ ଦେଖିବାକୁ
ଯିବା । ଯେଉଁ ଧାନ ବୁଣାଯାଏ ତାହାକୁ ବିହନ ବୋଲନ୍ତି । ବିହନ
ବୁଣି ସାରି କୃଷକମାନେ ଜମି ଉପରେ ମଇ ଦେଇ ତାହାକୁ ଚକଟା
କରି ଦିଅନ୍ତି । ବିହନ ବୃକ୍ଷଜଳ ଓ ଚୌଦ୍ର ପାଇଁ ପୁଷ୍ଟ ଦୋଇ ଧାନ
ଶୁଖି ହେବ । ଧାନ ଗଛରେ ଧାନ ଫଳିଲେ; କୃଷକମାନେ ଅନଳରେ
ଧାନ ଅମଳ କରିବେ ।

ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଜଳରେ ବାସ କରନ୍ତି ।
ସେମାନଙ୍କୁ ଜଳରୁ କାଢ଼ିଆଣିଲେ ସେମାନେ

ଅଳ୍ପକ୍ଷଣ ମଧ୍ୟରେ ମରୁ ଯିବେ । ମହୁମାନଙ୍କର ପାଦ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ଲଞ୍ଜ ଓ ଡେଣା ଥିବାରୁ ସେମାନେ ଲଞ୍ଜ ଓ ଡେଣା ସାହାଯ୍ୟରେ ସନ୍ତରଣ କରନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ମହୁମାନଙ୍କ ଦେହରେ ଶଳୁ ବା କାତି ଥାଏ । ମହୁମାନେ ଅଣ୍ଡ ବା ଡମ୍ବରୁ ଜାତ ।

ତୁମ୍ଭେ ମହୁମାଛମାନଙ୍କର ମହୁବସା ଦେଖିଅଛ କି ? ମହୁବସା ଭିତରେ ସୁଦ୍ର ସୁଦ୍ର କେତେ କୋଠର ଅଛି । ସବୁ କୋଠର-ଗୁଡ଼ିକର ଅକାର ଓ ଆୟତନ ସମାନ । ମହୁମାଛମାନେ ପୁଷ୍ପମାନଙ୍କରୁ ମଧୁ ଆଣି ସେହି କୋଠର-ମାନଙ୍କରେ ମଧୁ ସଞ୍ଚୟ କରି ରଖନ୍ତି ।

ଦେଖ, କପର-କୌଶଳରେ ମଧୁଚକ୍ର ବା ମହୁବସା ନିର୍ମିତ ହୋଇଅଛି । ମଧୁ ମିଷ୍ଟ ଓ ହୃଦକାରୀ । ମହୁମାଛମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରଶ୍ରମୀ । ମଧୁମୟିକା ପରି ପରଶ୍ରମ କରି ଓ ସଞ୍ଚୟ କର ।

ଓଃ ଆଜି କାଲି ଗୁରୁଆଡ଼େ ମାଛ ଭଣଭଣ ହେଉଅଛନ୍ତି । ଖାଇଲା ବେଳେ ମାଛ, ଖୋଇଲା ବେଳେ ମାଛ, ମନୁଷ୍ୟକୁ ବିରକ୍ତ କରୁଅଛନ୍ତି । ମାଛକୁଧରିବା ସହଜ ନୁହେଁ । ତାହାର ଛଅଟା ଗୋଡ଼, ଦୁଇଟା ଡେଣା ଏବଂ ଅନେକ ଗୁଡ଼ାଏ ଚର୍ମ ଅଛି । ମୟିକା ବା ମାଛ ଅତି-

ଶୟ ବେଶି ଦେଲେ ବିରକ୍ତି-କରି ହୁଅନ୍ତି, ସତ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କେତେକ ଉପକାର ମଧ୍ୟ ସାଧିତ ହୁଏ । ସେମାନେ ଘର ଗୁରୁଆଡ଼େ ପଡ଼ିଥିବା ପତଙ୍ଗ ସତ୍ତା ଦ୍ରବ୍ୟ ସବୁ ଖାଇ ପକାନ୍ତି । ସେମାନେ

ତାହା ନ ଖାଇଲେ ଘରର ବାୟୁ ଦୂଷିତ ହୋଇ ନାନା ପୀଡ଼ା ଜନ୍ମାଇବ ।

ପକ୍ଷିମାନେ କି ସୁନ୍ଦର ବସା ନିର୍ମାଣ କରନ୍ତି । କାଠି, କୁଟା, ଶୁଖିଯିବ, ରୋମ ପ୍ରଭୃତି ନେଇ ପକ୍ଷିମାନେ ତାହାଦ୍ୱାରା ବସା ନିର୍ମାଣ କରନ୍ତି । ଏକ ଏକ ଜାତି

ପକ୍ଷୀ ଏକ ଏକ ପ୍ରକାର ବସା ନିର୍ମାଣ କରନ୍ତି । ପକ୍ଷିମାନେ ବସା ମଧ୍ୟରେ ଡିମ୍ବ ରଖି, ଡିମ୍ବଗୁଡ଼ିକ ବାରମ୍ବାର ଉଷୁମା-ଇଲେ, ଡିମ୍ବ ମଧ୍ୟରୁ ପକ୍ଷିଶାବକ ବାହାରନ୍ତି । ଶାବକମାନେ ଡିମ୍ବରୁ ବାହାରିଲା ଯିଏ ଉଡ଼ି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ବାପ ମା ସେମାନଙ୍କୁ ଅତି ଯତ୍ନରେ ଖୁଆଇ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକାରେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସବଳ ହୋଇ ଶାବକମାନେ ଅକାଶରେ ଉଡ଼ିବାକୁ ଶିଖନ୍ତି ।

ସୁନ୍ଦର ସଂସାର ।

ଅକାଶ ଦିଶେ କି ସୁନ୍ଦର,
ତାହାକୁ ରଚିଲେ ଇଶ୍ୱର ।
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର, ତାର,
ନୀଳ ସମୁଦ୍ର ଶ୍ୟାମ ଧରା ।
ପବନ, ନଦୀ, ତରୁମାନ,
ସୃଜିଲେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ।

ନାନାବର୍ଣ୍ଣର ଫୁଲ ଫଳ,
 ବୃକ୍ଷର ପଲ୍ଲବ କୋମଳ ।
 ମନୁଷ୍ୟ, ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ ଆଦି,
 ସକଳ ସୃଜିଲେ ଅନାଦି ।
 ତାହାଙ୍କ ଆଜ୍ଞାରେ ପବନ,
 ସବୁ କରେ ବିଚରଣ ।
 ଅଗ୍ନି ତାଙ୍କର ଆଦେଶରେ,
 ଉତ୍ତପ୍ତ, ତେଜ ଦାନ କରେ
 ଇଶ୍ଵର ଦୟାର ସାଗର,
 ତାଙ୍କର ମହିମା ସୁମର ।

ପରମେଶ୍ଵର ।

ଯାହା ମୁଁ କରଇ   ଯାହା ମୁଁ କହଇ,
                                  ଯାହା ମୁଁ ଚିନ୍ତଇ ମନେ ।
 ଜଗତର କର୍ତ୍ତା   ପରମ-ଇଶ୍ଵର
                                  ଜାଣୁଛନ୍ତି ପ୍ରତିକ୍ଷଣେ ।
 ମୋ ପାଶେ ଅଛନ୍ତି   ଦବସ ରଜନୀ
                                  ମହାପ୍ରଭୁ ପରପୁର ।
 ଏ କଥା ସୁମର   ହୃଦୟେ ତାହାଙ୍କୁ
                                  ପୂଜିବି ମୁଁ ନିରନ୍ତର ।

ସ୍ତବ ।

କ ସୁନ୍ଦର ଆହା   କ ଅନନ୍ଦମୟ
                                  ଏହି ବିଶାଳ ସ୍ଵପାର ।

ଧନ୍ୟ ମହାପ୍ରଭୁ   ମହାମା ଭୁବର
 ଅଟେ ଅନନ୍ତ ଅପାର ।
 ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ତାରା   ଭୁବର ଆଜ୍ଞାରେ
 ବରଷନ୍ତି ଜ୍ୟୋତିରାଶି ।
 ଭୁବର କୁସୁମ   ପ୍ରତି ପ୍ରଭାତରେ
 ହସଇ ଅନଳେ ଶ୍ଵାସି ।
 ପିତା ମାତା ବନ୍ଧୁ   ଭାଇ ଭଗିନୀର
 ହୃଦୟେ ଦେଇଛୁ ପ୍ରୀତି ।
 ତେଣୁ ମୁଁ ସ ସାରେ   ରହିଛି ଅନଳେ
 ସୁଖ ଭୁଞ୍ଜି ନିତି ନିତି ।
 ଦିଅ ଭକ୍ତି ପ୍ରଭୁ   ହୃଦୟେ ମୋହର
 ବିରାଜ ନିତ୍ୟ ତହିଁରେ ।
 ସତ୍ୟପଥେ ରହି   ଭୁବର ଆଶାରେ
 ଯାଉ ମୋ ଦିନ ମଞ୍ଜୁରେ ।

—୦୫୦୫—

ପ୍ରଭାତ ।

ପାହୁଲା ଅନ୍ଧାର ରଜନୀ ଉଠ ଉଠ ବାଳକେ,
 ନବୀନ ପ୍ରଭାତ ସମୟ ଏବେ ଗାଥ ପୁଲକେ ।
 ଦଶଦିଗ ଦେଖ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ପାଇ ରବିବରଣ,
 ଫୁଲ ଫୁଟିଅଛି କାନନେ ଧୀରେ ବହେ ପବନ ।
 ସ୍ଵଳେ ଅଚେତନ ନଦ୍ରାରେ ସବେ ଧରଣୀବାସୀ,
 କି ମନ୍ଦ ପଡ଼ିଲା ପ୍ରଭାତ କେଉଁ ଦେଶରୁ ଅସି ।

ନବପ୍ରାଣ ଲଭି ଯଶକେ ଜାଗି ଉଠିଲେ ସବେ ,
 ଅକାଶ ପୃଥିବୀ ପୂରିଲା ମହା ଅନନ୍ଦରବେ ।
 ବିଦ୍ୟା ଗାଇଲେ ସଙ୍ଗୀତ ଅଦ୍ଭା କି ମନୋହର ,
 ସେ ଗୀତ ଶ୍ରବଣେ ହୃଦୟ ନାଚି ଉଠେ ମୋହର ।
 ବିଦ୍ୟା ସଙ୍ଗୀତେ ବାଳକେ ଗାଥ ଅନନ୍ଦ ମନେ ,
 ହୃଦୟେ ସୁମର ଜଗତ-ପିତା ସୃଷ୍ଟିକାରଣେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ବୁଡ଼ଇ ରବି ,
 ଅଦ୍ଭା କି ସୁନ୍ଦର ଲେଖିତ ଛବି ।
 ପଶ୍ଚିମ ଅକାଶ ସିନ୍ଦୂରମୟ ,
 ଦେଖିଲେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ହୁଏ ହୃଦୟ ।
 କ୍ରମେ ଅନ୍ଧକାର ଆସଇ ଘୋଟି ,
 ଉଠିଲେଣି ତାରା ଗୋଟିକି ଗୋଟି ।
 ତରା ସାର ପକ୍ଷୀ ଅକାଶେ ଉଡ଼ି ,
 ବସାକୁ ଅନଳେ ଗଲେ ବାହୁଡ଼ି ।
 ହଳକାମ ସାର କୃଷକମାନେ ,
 ଫେରି ଯାଉଛନ୍ତି ଦିନାବସାନେ ।
 ବାଳକେ ଆସିଲେ ପାଠଶାଳାରୁ ,
 ହସହସ ମୁଖ ଦିଶେ ସୁନ୍ଦରୁ ।
 ଲଗାଇଲେ ସଞ୍ଜାପ ଘରଣୀ ,
 ଅନ୍ଧକାରେ ବୁଡ଼ିଗଲା ଧରଣୀ ।

ସମାପ୍ତ ।
